

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Павлодарского государственного университета имени С. Торайгырова

ПМУ ХАБАРШЫСЫ

Педагогикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

ВЕСТНИК ПГУ

Педагогическая серия
Издается с 1997 года

№ 3 (2018)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

Павлодарского государственного университета имени С. Торайгырова

Педагогическая серия

выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВОо постановке на учет, переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ 17021-Ж

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан**Тематическая направленность**публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания**Бас редакторы – главный редактор**

Ахметова Г. Г.

к.философ.н.

Заместитель главного редактора

Кудышева А. А., *к.п.н., доцент*

Ответственный секретарь

Аубакирова С. Д., *доктор PhD***Редакция алқасы – Редакционная коллегия**

Абибуллаева А.,	<i>д.п.н., профессор</i>
Бурдина Е. И.,	<i>д.п.н., профессор</i>
Калдыбаева А. Т.,	<i>д.п.н., профессор (Кыргызстан)</i>
Снопкова Е. И.,	<i>к.п.н., профессор (Белоруссия)</i>
Тулекова Г. М.,	<i>доктор PhD, ассоц. профессор (доцент)</i>
Пиговаева Н. Ю.,	<i>доктор PhD, ассоц. профессор (доцент)</i>
Шокубаева З. Ж.,	<i>технический редактор</i>

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник ПГУ» обязательна

МАЗМҰНЫ

Абдуразова П. А., Қобланова О. Н., Райымбеков Е. Б., Оралова Ж. Химиядағы дарынды оқушылармен жұмыс істеудің педагогикалық негіздері мен ұсыныстары	15
Ақанова А. С., Шевчук Е. В., Оспанова Н. Н. ЖАОК оқудағы білім алушылардың білім тексеретін құралдарға салыстырмалы талдау талдау.....	24
Андреева О. А., Арабаджи К. Д., Софьина И. И. Басқа тілді құзіреттіліктің белгілері мен көрсеткіштері	33
Андреева Н. Д., Ибадуллаева С. Ж., Унгарбаева Г. Р. Биолог-студенттердің зерттеушілік іс-әрекетінің когнитивті компоненті	41
Анесова А. Ж., Баженова Э. Д. Эффективность как основа управления качеством высшего образования	48
Аубакирова С. Д. Инклюзивті білім беру жағдайындағы жұмысқа болашақ педагогтардың деонтологиялық дайындығының іс жүргізу деңгейі.	58
Ахтаева Н. Х., Сағындықұлы Б. Сөйлесім әрекетін дамытуға арналған тапсырмалар арқылы студенттерге қазақ тілін меңгерту	64
Бабаева К. Т. Функции причастий на азербайджанском и английском языках	72
Баженова Э. Д., Куделько А. С. Білім беру саласындағы құзыреттілік тәсіл (гносеологиялық аспект).....	80
Баженова Э. Д., Баженова М. Д. Қазақстан Республикасы білім беру кеңістігіне негізгі аспектісі ретінде сапалы білім беру	87
Бекіш А. Ә. Ұлттық мектептің қалыптасуы	95
Бурдина Е. И., Асанова Е. Е. Қытай тілін үйрену кезінде оң уәждемелерді қалыптастырудың ерекшелігі	103
Дүкембай Г. Н., Илиясова А. Қ. Шет тілін оқытудағы Веб квест технологиясының шығу тарихы және талаптары.....	112

Zhylbayev Zh. O., Syrymbetova L. S., Kairbekova B. D., Tastanova A. K.	
Qualifications system as a strategy of continuing education	124
Zhumadillayeva A. A., Rahmet U. R., Aliakbar B.	
Ethnic features of the culture of communication	133
Ibadullayeva S. Zh., Kenshinbai T. I., Auezova N. S., Ramanova L. B., Abisheva M. B.	
Formation and development of polylingual competences in future teachers	140
Imanbekov M. M., Beisenbekova G. B., Rasulieva S. K.	
The importance of technology of critical thinking in the teaching process.....	148
Imanbetov A. N., Ayagan E. S., Muskunov K. S., Iskakov M. I., Sarmantaev A. S.	
The importance of active games for primary school students in physical education lessons	155
Iskakova A. T., Mombek A. A., Balagazova S. T., Khamzina Sh. Sh., Vedilina E. A., Zhumabaeva Z. E., Osipova S. V., Sakenov J. Z.	
Modeling the process of preparing the future teacher for the use of interactive learning tools.....	169
Iskakova A. T., Mombek A. A., Balagazova S. T., Kenenbaeva M. A., Baygozhina Zh. M., Zhumabaeva Z. E., Akhmuldinova A. N., Sakenov J. Zh.	
On improving the qualifications of teachers	179
Kabenova D. M., Uskenbaeva S. T., Gainutdinova G. F.	
How to use case-method at Russian lessons.....	189
Kalimova A. D., Smailova D. E.	
Criterion assessment of students' academic achievements	195
Karpykova G. U.	
The ethical and philosophical teaching of Abay as a basis of spiritual and moral education of the rising generation	203
Kintonova A. Zh., Satneeva S. A., Sagindykov K. M., Ermaganbetova M. A., Abildinova G. M., Ospanova N. N.	
Optimization of business processes at enterprises	211
Kintonova A. Zh., Satneeva S. A., Sagindykov K. M., Ermaganbetova M. A., Abildinova G. M., Ospanova N. N.	
Distance learning issues for entrepreneurship in Kazakhstan.....	218
Kozhahmetova G. B.	
Effective methods of developing skills.....	229

Kulgildinova T. A., Tumanbayev R.	
Forming discursive competence of students at the study of a foreign language	237
Lepeshev D. V., Zakhlebaeva V. V., Khamza A. A., Ivankova N. V.	
The formation of the moral-patriotic values of soldiers at the initial stage of social formation in the military unit	245
Meirmanov A. B., Marchibayeva U. S.	
Ethnocultural education as a public necessity	254
Muchkin D. P., Chidunchi I. U., Azhenov A. A.	
Some problematic aspects of the formation of educational communications within the framework of distance education.....	261
Niyazova A. Ye., Zhandildinova A. M.	
The specificity of professionally oriented training of foreign languages for future specialists of non-linguistic specialties	269
Nurgaliyeva S., Tulekova G., Khaimuldina A.	
Polyethnic education environment as the condition for the formation of ethnocultural competence	276
Nurpeisova S. K., Chuikina L. A.	
Role of vocational education in language training of technical university's specialists.....	282
Pfeifer N. E., Nurgozhina B. V.	
Leadership qualities of an entrepreneur	290
Ryskeldina A. A.	
Possibilities of applying a method of cramming in teaching a foreign language	296
Sergeeva V. V.	
Professional practices are the conditions for checking the formation of the future teacher's patriotic competence.....	306
Timokhina T. V., Akynzhanova A. A.	
Improvement of education quality by means of innovations in educational activity among students of technical university	314
Urazbayeva G. T.	
Axiological approach to studying of the professional competence of a social teacher	322
Khassenova U. A.	
The perspectives of the development of higher education of the Republic of Kazakhstan.....	331

S. Nurgaliyeva¹, G. Tulekova², A. Khaimuldina³

¹Candidate of Pedagogic Sciences, assistant professor, department of «Teacher education and management», S. Amanzholov East-Kazakhstan State University, Ust-Kamenogorsk, 070020, Republic of Kazakhstan;

²PhD, associate professor, department of «Psychology and Pedagogy», S. Toraighyrov Pavlodar State University, Pavlodar, 140008, Republic of Kazakhstan;

³Master of Education, lecturer (assistant), department of «Psychology and Pedagogy», S. Toraighyrov Pavlodar State University, Pavlodar, 140008, Republic of Kazakhstan

e-mail: ¹sanianur@mail.ru; ²cessen@mail.ru; ³anara.haymuldina@mail.ru

POLYETHNIC EDUCATION ENVIRONMENT AS THE CONDITION FOR THE FORMATION OF ETHNOCULTURAL COMPETENCE

This paper presents a theoretical analysis of the concepts of «multicultural education», «polyethnic education» of such authors as A. B. Afanasyeva, T. G. Stefanenko, L. Gi and others. The article analyzes the psychological and pedagogical literature on the studied problems. The problem of formation of ethno-cultural competence among students in a multi-ethnic education environment is revealed, as in a multicultural society it is important to establish normal inter-ethnic relations and ties. Spatial-semantic, communicative-organizational, content-methodical structural components of a polyethnic education environment are singled out. Also, the article considers a polyethnic education environment, which is also a condition for the formation of ethno-cultural competence of students, the relevance of the issue of the polyethnic education environment influence of the university on the individual's development.

Keywords: education environment, competence approach, polyethnic education environment of the university; polyethnic education.

INTRODUCTION

The Republic of Kazakhstan is a multinational country in which representatives of various ethnic groups preserve and develop their traditions and cultural characteristics while working together to strengthen social unity.

In this regard, there was a need to educate a socially responsible rising generation that can successfully operate in a multiethnic space, promote regeneration of culture of different ethnic groups, and preserve their cultural identity. Global experience shows that the optimal model of acculturation is integration, preservation of one's culture and mastering the culture of other ethnic groups. Hence the need arises to educate and train highly cultured and educated members of society who can live and work in a multiethnic environment, capable of combining national and international interests.

Changes in education led, in general, to a change in the educational paradigm, goals, content, and, accordingly, the result of education. Ethnocultural competence occupies a special place. This term does not have an unambiguous explanation, therefore the analysis of the literature made it possible to identify the following definitions of the concept of «ethnocultural competence».

MAIN PART

From the analysis of psychological and pedagogical literature it follows that A. B. Afanasyeva defines «ethnocultural competence» as an integral property of a person, expressed in the totality of representations, knowledge about the native, and also of nonnative ethnocultures, their place in the national and world culture, the experience of mastering ethnocultural values, ability to dialogue of cultures, their comparison which, manifests itself in knowledge, skills, abilities, behavior pattern in a multiethnic environment [1].

N. M. Lebedeva and T. G. Stefanenko consider «ethnocultural competence» as a set of knowledge, representations about other cultures, realized through skills, attitudes, behavior patterns that provide effective interaction with representatives of these cultures [2].

L. V. Konovalova considers «ethnocultural competence», from the point of view of pedagogy, as an integrative professional and personal quality of the professional and citizen, expressed in the presence of a set of knowledge about the ethnocultural reality; tolerant attitudes to communicate with people of different nationalities; ability to respond tactfully and sympathetically to the interests and actions of people of other ethnic cultures [3].

T. V. Poshtareva takes the view that ethnocultural competence is a property of a person, expressed in the presence of a set of objective representations and knowledge about a particular ethnic culture, realized through skills, abilities and behavior patterns that promote effective interethnic understanding and interaction [4].

A. N. Nekrasova defines ethnocultural competence as a social and psychological property of a person who is ready to enter into interethnic interaction, based on awareness, which allows effectively interacting in alien contacts and ensuring optimal constructive relationships with representatives of other ethnic groups [5].

Thus, ethnocultural competence is a characteristic, a quality of a person, the content of which is not only a set of representations about the specifics of a particular culture, but also the ability to apply this knowledge in the practice of interaction with representatives of different ethnocultures, taking into account their characteristics.

From the analysis of scientific sources it follows that such concepts as «ethnocultural competence», «tolerance», «multicultural education environment of the university», «ethnocultural education environment», «multicultural education», «polyethnic education» in their totality reflect the content and specifics of the polyethnic education environment.

A. N. Dzhurinsky considers multicultural environment as a society that consists of distinct social groups with a special culture and adopts different cultural values [6].

According to Ye. A. Pugacheva, «multicultural education environment of the university» is «a spiritually rich atmosphere of business and interpersonal contacts, which determines the outlook, the style of thinking and behavior of the subjects included in it and the stimulating need for them to become a part of the nationwide and universal spiritual values» [7, p. 4].

The ethnocultural education environment, according to L. I. Lurie, «is designed to preserve two trends that are important for the full development of a person: the awareness of the national culture of the people and the aspiration to enter this world civilization process with this culture» [8, p. 173].

T. V. Poshtareva thinks that the concept of «multicultural education» is defined by modern science as «... an education that meets not only the interests of the ethnos, but also the interests of the state, the entire world community» [9, p. 59].

L. Gi considers «multicultural education» as reflecting «understanding and worthy evaluation of different cultures and which is adapted to the needs of children from different population groups» [10, p. 278].

From the point of view of pedagogical research, the pedagogical process is studied in a polyethnic education environment: the laws and principles of training and education (students of schools, university students); the content of general education, the methods and means of teaching, and the forms of organization of the education process both at school and at the university [11].

Besides the point, we should add that the study of certain aspects of the environmental problem was dealt with, first of all, by the such pedagogues as M. N. Skatkin, T. N. Malkova, V. G. Bocharova and others [12].

In our opinion, the polyethnic education environment of the university is a part of the education environment, which is a set of conditions that influence the formation of a person, ready for effective interethnic interaction, preserving its ethnic identity and seeking to understand other ethnocultures. In principle, this

is a space for positive educational interaction between individuals and groups representing different ethnic groups.

Thereby, the analysis of research results on the problems of comprehension and description of the education environment allows us to distinguish as structural components of the multiethnic education environment of the university the following:

- a space-semantic component aimed at satisfying and developing cognitive, cultural and educational needs of the subjects of the education process, developing their creative potential in the field of interests related to ethno-cultures;
- communicative-organizational component, which provides for the formation of a positive social and psychological climate, an inviting atmosphere and shared responsibility, contributing to the person's self-development and the expansion of experience in interethnic interaction;
- content-methodical component, taking into account the features of polyethnic education, its main ideas and directions [13].

CONCLUSION

In that context, ethno-cultural competence is the key competence of the teacher, allowing in close connection with ethnic identity and ethnic tolerance, to achieve an understanding of various behaviors of representatives of different ethnocultures, harmonizing the various interests and points of view inherent in representatives of these cultures. To lay the foundations of ethnocultural competence in the younger generation, to form their readiness, aspiration and ability to use adequate models of interaction with representatives of various ethnocultures, taking into account the specificity of their culture, to establish interaction based on trust and mutual understanding. This makes it possible for each representative of a particular ethnoculture to expand his representations, knowledge, personal experience of interaction with representatives of different ethnocultures.

REFERENCES

- 1 **Афанасьева, А. Б.** Этнокультурное образование: сущность, структура содержания, проблемы совершенствования [Текст] / А. Б. Афанасьева // Знание. Понимание. Умение. – 2009. – № 3 – С. 189–195.
- 2 **Лебедева, Н. М.** Межкультурный диалог: тренинг этнокультурной компетентности [Текст] / Н. М. Лебедева, О. В. Лунева, Т. Г. Стефаненко. – М. : РУДН, – 2003. – 278 с.
- 3 **Коновалова, Л. В.** Формирование и развитие этнокультурной компетентности педагогов в процессе непрерывного образования : автореф. дисс... доктора пед. наук: 13.00.08 [Текст] / Л. В. Коновалова. – Великий Новгород, – 2011. – 39 с.

4 **Пошгарева, Т. В.** Формирование этнокультурной компетентности учащихся в полиэтнической образовательной среде. [Текст]: Автореф. дис... доктора пед.наук. – Владикавказ, 2009. – 34 с.

5 **Некрасова, А. Н.** Культура межнационального общения в молодежной среде: состояние и формирование [Текст] : Автореф. дис. ... д-ра филос. наук. – М., 1992. – 30 с.

6 **Джуринский, А. Н.** Поликультурное воспитание : сущность и перспективы развития [Текст] // Педагогика. – 2002. – № 10. – С. 93.

7 **Пугачева, Е. А.** Формирование толерантности студентов в поликультурной среде вуза [Текст] : Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Нижний Новгород, 2008.

8 **Лурье, Л. И.** Моделирование региональных образовательных систем [Текст] : Учеб. – М. : Гардарики, 2006. – 287 с.

9 **Пошгарева, Т. В.** Особенности образования в этнически разнообразной среде [Текст] // Среднее профессиональное образование. – 2008. – № 6. – С. 59.

10 **Ги, Л.** Прикладная педагогическая психология [Текст]. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. – 416 с.

11 **Кутбиддинова, Р. А., Еромасова, А. А.** Полиэтническая образовательная среда вуза как объект психолого-педагогического исследования [Текст] // Вестн. Том. гос. ун-та. – 2009. – № 326. – [Электронный ресурс]. – URL : <http://cyberleninka.ru/article/n/polietnicheskaya> (дата обращения: 05.12.2017).

12 **Скаткин, М. Н.** Проблемы современной дидактики [Текст] / 2-е изд. – М. : Педагогика, 1984. – 96 с.

13 **Сергеев, С. Ф.** Обучающее свойство среды : смена парадигмы [Текст] // Школьные технологии. – 2008. – № 2. – С. 25–33.

Material received on 27.08.18.

С. А. Нурғалиева¹, Г. М. Тулекова², А. Ю. Хаймұлдина³

Көп этникалық білім беру ортасы этномәдени құзыреттілікті қалыптастыру шарты ретінде

¹С. Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік университеті, Өскемен қ., 070020, Қазақстан Республикасы;

^{2,3}С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті, Павлодар қ., 140008, Қазақстан Республикасы;

Материал 27.08.18 баспаға түсті.

С. А. Нурғалиева¹, Г. М. Тулекова², А. Ю. Хаймұлдина³

Полиэтническая образовательная среда как условие формирования этнокультурной компетентности

¹Восточно-Казахстанский государственный университет имени С. Аманжолова,

г. Усть-Каменогорск, 070020, Республика Казахстан;

^{2,3}Павлодарский государственный университет имени С. Торайғырова, г. Павлодар, 1400008, Республика Казахстан.

Материал поступил в редакцию 27.08.18.

Бұл жұмыста А. Б. Афанасьева, Т. Г. Стефаненко, Л. Ги және басқа авторлардың «көп мәдениетті білім беру», «полиэтикалық білім беру» ұғымдарының теориялық талдауы келтірілген. Мақалада зерттелетін мәселелер бойынша психологиялық-педагогикалық әдебиеттердің талдауы жүргізіледі. Көп ұлтты білім беру ортасында білім алушылар арасында этномәдени құзыреттілікті қалыптастыру мәселесі анықталады, өйткені көп мәдениетті қоғамда қалыпты этносаралық қатынастар мен байланыстарды орнату маңызды болып саналады. Полиэтикалық білім беру ортасының кеңістіктік-семантикалық, коммуникативті-ұйымдастырушылық, мазмұндық-әдістемелік құрылымдық компоненттері анықталған. Сонымен қатар, мақалада білім алушылардың этномәдени құзыреттілігін қалыптастырудың талаптары болып табылатын полиэтникалық білім беру ортасы, университеттің полиэтникалық білім беру ортасының жеке тұлғаның дамуына әсер ету мәселесінің өзектілігі қарастырылады.

В настоящей работе представлен теоретический анализ понятий «поликультурное образование», «мультикультурное образование», «полиэтническое образование» таких авторов, как А. Б. Афанасьева, Т. Г. Стефаненко, Л. Ги и др. В статье дается анализ психолого-педагогической литературы по исследуемой проблематике. Раскрывается проблема формирования этнокультурной компетентности у обучающихся в полиэтнической образовательной среде, так как в поликультурном обществе немаловажным является установление нормальных межэтнических отношений и связей. Выделены пространственно-семантический, коммуникативно-организационный, содержательно-методический структурные компоненты полиэтнической образовательной среды. Также в статье рассматривается полиэтническая образовательная среда, которая тоже является условием формирования этнокультурной компетентности обучающихся, актуальность вопроса о влиянии полиэтнической образовательной среды вуза на развитие личности.

Теруге 29.08.2018 ж. жіберілді. Басуға 14.09.2018 ж. кол қойылды.

Пішімі 70x100 $\frac{1}{16}$. Кітап-журнал қағазы.

Шартты баспа табағы 21,98

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Жумабекова

Тапсырыс № 3286

Сдано в набор 28.05.2018 г. Подписано в печать 14.09.2018 г.

Формат 70x100 $\frac{1}{16}$. Бумага книжно-журнальная.

Усл.п.л. 21,98. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Жумабекова

Заказ № 3286

«КЕРЕКУ» баспасынан басылып шығарылған

С. Торайғыров атындағы

Павлодар мемлекеттік университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«КЕРЕКУ» баспасы

С. Торайғыров атындағы

Павлодар мемлекеттік университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@psu.kz